

บทที่ 4

กลวิธีการประพันธ์ และพัฒนาการ ในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์

ในบทนี้ผู้วิจัย แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ว่าด้วยกลวิธีการประพันธ์ และส่วนที่ว่าด้วยพัฒนาการของนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์

4.1 กลวิธีการประพันธ์ของ ก.สุรางคนางค์

กลวิธีการประพันธ์ในที่นี้หมายถึง กลวิธีในการแต่งนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ซึ่งนับเป็นความสามารถและเป็นฝีมือของ ก.สุรางคนางค์ ที่ทำให้นวนิยายของเธอน่าสนใจ จากการศึกษานวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ทั้ง 40 เรื่อง ทำให้มองเห็นลักษณะร่วมทางค่านิยมกลวิธีการประพันธ์ของ ก.สุรางคนางค์ 2 แบบ คือ

4.1.1 กลวิธีการเล่าเรื่อง

4.1.2 กลวิธีการดำเนินเรื่อง

4.1.1 กลวิธีการเล่าเรื่อง

4.1.1.1 ผู้เขียนเล่าเรื่องเอง

ก.สุรางคนางค์มักใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบผู้เล่ารู้แจ้งหมดทุกประการ (Omniscient point of view) มีนวนิยายอยู่เพียง 2 เรื่องเท่านั้น คือ พันทิพา กับ คนรักของข้าพเจ้า ที่ใช้การเล่าเรื่องจากทัศนะของบุรุษที่ 1 (First person point of view) คือให้ "ฉัน" ในเรื่อง พันทิพา และ "ข้าพเจ้า" ในเรื่อง คนรักของข้าพเจ้า เป็นผู้เล่าเรื่อง และทั้งคู่เล่ามีบทบาทในเรื่องด้วย กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้เล่ารู้แจ้ง โดยตลอดนั้น ก.สุรางคนางค์ไม่ได้อำพรางตนเอง บางครั้งผู้เขียนจึงแสดงตัวออกมาสนทนากับผู้อ่านด้วย เช่น

ถ้าท่านเป็นหมอก็คงหงส์ ฤทธิภูวนาท ท่านจะทำอย่างไร

ถ้าท่านเป็นผู้ปกครองเด็กสาวที่อ่อนท้อโลกเช่นนี้ จงเมตตาปราณีต่อเขา ในเมื่อเขาหนีไปแล้ว อย่าขับไล่ไล่ส่ง เพราะก็จะเท่ากับไล่ให้เขาไปหาที่ตาย สองชีวิตรวมทั้งเด็กที่ยังไม่ได้ลืมตาขึ้นมาดูโลก ใครทำให้เขาเกิด ใครทำให้เขาคงตาย ใคร?

ใคร? ท่านผู้เจริญ ท่านคิดบ้างหรือเปล่า?

หรือ

"ในบางครั้งคนเราก็คงมีเมตตา และพร้อมกันนั้น ก็รอรับเมตตาสำหรับตัวเอง จากผู้อื่นด้วย" ข้อคิดนี้ ข้าพเจ้าผู้เขียนเก็บได้จาก ที.วี. ภาคเช้าวันเสาร์ของโทรทัศน์ช่องเจ็ด นำมาเล่าไว้ในหนังสือ เป็นการอำลาจากกัน สำหรับปราสาทรัก

พบกันใหม่คะ สวัสดิ์²

วิธีการเช่นนี้ ผู้เขียนอาจมีจุดประสงค์จะสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน แต่บางครั้งอาจทำให้ผู้อ่านสะกุก หรือเป็นการดึงผู้อ่านออกจากโลกในนวนิยายชั่วขณะหนึ่ง ซึ่งเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่น่าเนิ่นนานนัก ดังเคยมีผู้เปรียบเทียบไว้ว่า

....เหมือนคุณละครอยู่ด้วยความสนใจ กำลังเคลิบเคลิ้มไปกับละคร ก็มีผู้กำกับเวทีโผล่หน้าเข้ามาร่วมบทกับตัวละครบ้าง³

ก. สურางคนางค์ใช้วิธีการบรรยายในการเล่าเรื่อง ข้อเด่นในการบรรยายของเธอคือการให้รายละเอียด ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายเนื้อเรื่อง บุคลิกของตัวละคร ฉาก ฯลฯ ซึ่งมีประโยชน์ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวโดยตลอด นึกภาพได้ชัดเจน และไม่

¹ก. สურางคนางค์ (นามแฝง), หมอกหักหงส์, 2: 31.

²ก. สურางคนางค์ (นามแฝง), ปราสาทรัก, หน้า 880.

³ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์สรวรรณคดีไทย (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2517) หน้า 170.

ต้องใช้ความคิด เพราะทุกอย่างชัดเจนอยู่ในการบรรยายของผู้เขียนแล้ว บางครั้งการเน้นรายละเอียดมากเกินไป ทำให้ข้อความขัดแย้งกันเองนับเป็นความพลั้งเผลอของผู้เขียน เช่นในเรื่อง ปราสาททราย บทที่ 15 บอกให้รู้ว่าชื่นชมเข้าใจวิธีการเลี้ยงนำชาแบบไฮท์ที่ แต่ในบทที่ 51 ชื่นชมกลับไม่เข้าใจว่าที่และไฮท์ที่ต่างกันอย่างไร ความประสาธน์ชั้นกลางที่ไม่เคยชินกับการรับรองแบบนี้ หรือในเรื่อง ชุมทางรัก บทที่ 13 กล่าวถึงบุคลิกของวลัยชลาชอบแตงแก้วคุณฉลาด มีเครื่องประดับทั้งที่คอ แขน และนิ้ว แต่ในบทที่ 40 วลัยชลากลับบอกกับย่าของเธอว่า ไม่ชอบใส่เครื่องประดับ เพราะรุงรัง นอกจากนี้การเน้นรายละเอียดที่มากเกินไป บางครั้งไม่ได้ช่วยในการดำเนินเรื่อง กลับทำให้เกิดเรื่องโคซ้า เนื้อเรื่องเยิ่นเย้อ เช่นในบทที่ 8 ของเรื่อง ถ่านไฟเก่า ซึ่งเป็นตอนที่แต่งงานเลี้ยงก่อนรับขวัญพาคลับจากเมืองนอก ผู้เขียนให้รายละเอียดตั้งแต่การใช้ฉากที่ภักทาศาการ บรรยายถึงแขกที่มาในงานที่ละคน ว่ามาอย่างไร แต่งกายแบบไหน การจุกโตะ จักให้ใครนั่ง การสนทนาของตัวละคร ระหว่างการรับประทานอาหารก็เป็นเรื่องราวทั่ว ๆ ไป ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับโครงเรื่อง และมีหลายครั้งที่ผู้เขียนเกรงว่า ผู้อ่านจะไม่เข้าใจเรื่องได้โดยตลอด หรือปะติดปะต่อเรื่องราวไม่ได้ ผู้เขียนจะใช้วิธีการเล่าที่ซ้ำซาก เช่นในเรื่อง คุณหญิงพวงแข ตั้งแต่ต้นเรื่อง ผู้อ่านจะได้ทราบว่าบุญพามีความเป็นมาอย่างไรแล้วครั้งหนึ่ง ในตอนต่อมา ผู้อ่านจะต้องรับฟังเรื่องราวของเธอซ้ำอีก จากบทสนทนาระหว่างราตรีและวรี (บทที่ 12) กล่าวคือ วรีเป็นตัวละครในเรื่องที่ยังไม่รู้จักบุญพาคลับ ผู้เขียนใช้กลวิธีให้ราตรีมาเล่าให้วรีฟัง วรีจึงได้รู้จักบุญพาคลับครั้งแรก แต่ผู้อ่านได้รับฟังซ้ำเป็นครั้งที่สอง วิธีการเช่นนี้ ผู้เขียนมักใช้บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความซ้ำซาก น่าเบื่อ

ลักษณะประการสุดท้ายในการเล่าเรื่องของ ก. สุรางคนางค์ คือ การใช้ อารัมภบทที่ดี และการกล่าวสรุปในแต่ละบท วิธีการเช่นนี้ ผู้เขียนทำอย่างมีแบบแผน และเสมอต้นเสมอปลาย โดยการนำคำของนักปราชญ์ การยกขอธรรมะ หรือคติเตือนใจ มากกล่าวไว้ในตอนต้นหรือตอนท้าย เป็นการเกริ่นและการสรุปที่ให้ออกคิดกับผู้อ่าน

ตัวอย่างการใช้อารัมภบทแบบข้อความธรรมดา เช่น

ผู้ที่สนใจในการเพ่งเล็งต่อความเป็นไปในชีวิตมนุษย์ผู้นึงให้ความคิดเห็น อันเป็นสมบัติส่วนตัวของเขาว่า "ความทุกข์ทำให้มนุษย์ตะเกียกตะกาย และทะเลาะพยายาม ทำให้มีปัญหา, ทำให้มีการก้าวหน้าเพื่อจะให้หลุดพ้นจากกองทุกข์นั้น ถ้าไม่มีทุกข์เสียเลย มนุษย์จะไปแสวงหาความเจริญได้ทุกอย่าง" น้อยคนนักที่จะทนหนักแน่นมีมือของคนไว้เผชิญกับความทุกข์, ท่างต้องพยายามดิ้นรนชวนชวายเป็นทุกทางที่จะให้พ้นไปจากสิ่งที่ไม่ประสงค์ ตรงกันข้าม ความสุขกลับทำให้เกิดความเกียจคร้านต่อการทำงาน เบื่อหน่ายต่อการใช้ชีวิต คุณเหมือนชีวิตและความเป็นไปของมนุษย์จะคล้ายคลึงกับบ่อน้ำ ซึ่งมีทางไหลเข้าไหลออกแตกต่างกันอยู่เสมอ น้ำในบ่อนั้นจึงจะเป็นน้ำที่ใช้การได้ หากจะมีแค่ทางไหลเข้า หรือไหลออกแต่ทางเดียว มิฉะนั้นก็ไม่มีทั้งไหลเข้า หรือไหลออก เขาก็คงไม่เรียกสิ่งนั้นว่า "บ่อน้ำ"¹

ตัวอย่างการใช้อารัมภบทที่กล่าวถึงปรัชญาชีวิต

ปรัชญาของชีวิตของท่านนักปราชญ์ราชบัณฑิตทั้งหลาย ใ้ชื่อว่า จะมีแนวทัศนะ และอุดมคติเหมือนกันหมดทุกคนไปเมื่อไร บางท่านสอนให้เป็นคนเห็นแก่ตัวมาก ๆ อย่างนี้แหละ บางท่านสอนให้เกลียดความพุ่มเพื่อหยุดทรา หันหน้าเข้าสู่ป่าทั้งภาษานก ภาษาคนอย่างทอโร บางท่านว่าอย่าวิตกกังวลอย่างใดกับชีวิต จะปล่อยให้ตามบุญตามกรรม, แต่บางท่านว่าหากมีได้ จงรอบคอบและพิจารณาด้วยความสุขุมก่อนจะก้าวเท้าเดินข้างหน้าอาจมีหลุม... เราท่านจะหาอะไรแน่นอนจากปรัชญาของชีวิต²

¹ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), หญิงคนชั่ว พิมพ์ครั้งที่ 6 (พระนคร : บารุงสาส์น, 2512), หน้า 140 - 141.

²ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), บ้านทรายทอง, หน้า 170.

ตัวอย่าง การสรุปแสดงให้เห็นคติเตือนใจ

ถูกแล้ว บ้านพรวิชนีเคยเลี้ยงดูเพื่อนฝูงมากมายบ่อยครั้ง มีเสียงหัวเราะสนุกสนานเฮฮา แต่ในยามป่วยไข้กระชั้นหัน ไม่มีใครเลย คนใช้ก็ไม่ประสา ก็ที่นี้มาถึงนพคุณไค้

หัวเราะ ทั้งโลกจะหัวเราะไปกับท่าน
ร้องไห้ ท่านจะร้องอยู่คนเดียว¹

ตัวอย่าง การสรุปที่ยกเอาคำของนักปราชญ์มากล่าว

เหล่านี้เป็นเรื่องของชาวบ้านใกล้เรือนเคียงจะรวมหัวกันตั้งสโมสรนินทาขึ้น
ถึงสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

"มีคนอยู่ชุกหนึ่ง ที่ไม่ทำอะไรในโลกนี้ นอกจากตั้งกองใส่ความและนินทาคน"
แม้พระองค์ท่านจะสวรรคตไปนานเป็นเวลาเกือบสามสิบสี่ปีแล้วก็ตาม

พระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่าน ยังทันสมัยอยู่เสมอทุกโอกาส มีโยใครเขาจะไปโลก
พระจันทร์ โลกพระอังคารกันแล้ว คนชุกนี้ก็ไม่สนใจ คงพอใจจะเวียนว่ายอยู่ในกอง
กิเลสอันหนาแน่น ซึ่งเรียกว่า นินทาสโมสรอยู่นั่นเอง²

กล่าวได้ว่าการเล่าเรื่องแบบผู้เล่ารู้แจ้งหมดทุกประการนั้น เป็นกลวิธีที่
ก. สรุวงคนางค์นิยมใช้มากที่สุด ก. สรุวงคนางค์มีแบบแผนเฉพาะคนในการบรรยาย
อย่างละเอียด รวมทั้งการอารัมภบทและการสรุปในแต่ละบทที่ให้ง่ายแก่ผู้อ่าน

4.1.1.2) การเล่าเรื่องโดยผ่านความคิดคำนึงหรือบทสนทนาของ ตัวละคร

ก. สรุวงคนางค์ มีกลวิธีในการนำเสนอตัวละครจำนวนมากในนวนิยายของเธอ และใช้

¹ก. สรุวงคนางค์ (นามแฝง), หมอกักพงศ์, 2: 503.

²ก. สรุวงคนางค์ (นามแฝง), รักอันสุนทร, 2: 523.

ประโยชน์จากตัวละครเหล่านี้ในการช่วยดำเนินเรื่อง ตัวละครของ ก.สุรางคนางค์ มีทั้ง
แต่ระดับเจ้านายลงไปถึงคนรับใช้ สำหรับตัวละครที่เป็นคนรับใช้นั้น ผู้เขียนวางบทบาท
ไว้สำหรับผูกคูดึงเจ้านายโดยเฉพาะ เป็นการช่วยให้ผู้อ่านทราบบุคลิกของตัวละครไปใน
ตัว การเล่าเรื่องโดยผ่านความคิดคำนึงถึงของตัวละคร เช่น ในบทที่ 17 เรื่อง
รักอันสุนทร ทำให้ผู้อ่านทราบภูมิหลังของชัชวีนว่ามีความเป็นมาอย่างไร

...เราทวนรำลึกไปถึงความหลังครั้งคุณพ่อท่านยังมีชีวิตอยู่ คุณพ่อเป็นพระยา
พานทอง คุณแม่ก็เป็นคุณหญิง เรียกกันว่าคุณหญิงทราทัง บ้านช่องที่อยู่กันเดี๋ยวนี้ พรุ่งพร้อม
ข้าทาสบริวาร ลูกหลาน ซึ่งเป็นสาวเป็นหนุ่มอย่างฟุ้งอล พี่เชื้อและเชา-นายสุก พลอยอาศัย
พึ่งบุญบารมีอันยิ่งใหญ่ของคุณพ่อคุณแม่ด้วย กาลเวลาได้ผันแปรไป นางสาวชลอแต่งงานออก
เรือนไปก่อนนางสาวเชื้อ พี่เชื้อทอนนั้นเพิ่งยี่สิบสาม ชัชวีนคนสุดท้ายของเพิ่งสิบแปดสิบเก้า
จอมัธยมแปดใหม่ ๆ ความฉิบสาคในชีวิตหนุ่มคะนองของเขาทอนนั้น ทำให้เหตุการณ์ใน
ชีวิตแปรผันหมด...¹

ส่วนการเล่าเรื่องโดยผ่านบทสนทนา เช่น เรื่องความคิดคำนึง คนรับใช้กล่าวถึงลูก
ของนายจ้าง ทำให้ผู้อ่านทราบอุปนิสัยของตัวละครเหล่านั้น

... "คุณตั้งแกชนเป็นเขียน ใครจะรัก"

"ชนก็จริง แคฉลาด ไหวพริบทันคน คุณก่อนนะเหมือนผู้หญิง อ่อนแอ โง่
ไม่ทันคน เล่นไพ่กับเจ้าฉันก็ถูกมันโกง คุณคอยอีกคนหนึ่งฉลาดเหมือนคุณตั้ง แคที่นี้คุณแม่
รักมาก ก็ค่อนข้างจะเลยเถิดไป" จวนจระไนถึงนิสัยของนาย "คุณคุมอีกคนหนึ่ง คุณแม่
รักนัก ยิ่งได้ไปเมืองนอกเมืองนาเข้าค่าย ใครไปใครมาคุณนายท่านอวดลูกสาวไม่หยุด"

"ปานนี้คงเป็นสาวเต็มตัวแล้ว" แม่แป้นเคา

¹ ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), รักอันสุนทร, 1: 318-319.

"เมื่อไปนอกอายุสิบเจ็ด อ่อนกว่าฉันสองปี เกี้ยวอย่างเข้าสืบเก่า เห็นท่าน
บ่นว่าใช้สทวงค์เปลือง ขอมานมให้หุคไม่หย้อน"¹

นอกจากนี้ ในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์แต่ละเรื่อง มักมีตัวละครจำนวนมาก
ตัวละครบางตัวได้รับการกล่าวถึงเพียงไม่กี่ครั้ง และมีบทบาทในช่วงสั้น ๆ เท่านั้น
บางครั้งผู้เขียนก็ให้ความสนใจติดตามบทบาทของตัวละครเหล่านี้ แต่บางครั้งก็ละเลย
การใช้ตัวละครจำนวนมากในนวนิยาย แม้จะมีประโยชน์ในการช่วยดำเนินเรื่อง แต่อาจ
ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน และทำให้เห็นความบกพร่องของผู้เขียนที่สร้างตัวละครมากมาย
เกินความจำเป็น เพราะการดำเนินเรื่องในบางครั้ง อาจมีกลวิธีที่ดีกว่าการสร้างตัวละคร
ประกอบขึ้นมา แล้วก็ไม่มีความเคลื่อนไหวแต่อย่างใดอีก

4.1.1.3 การเล่าเรื่องโดยใช้รูปแบบจดหมาย

ก.สุรางคนางค์ใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง โดยใช้รูปแบบจดหมาย เช่นในเรื่อง
กรองกาญจน์ บทที่ 26 กรองเขียนจดหมายถึงเพื่อน เล่าถึงการทำงานที่บ้านอนุศักดิ์ใน
เรื่องคุณครูอินทรี บทที่ 8 เป็นจดหมายของเขมรินทร์ที่เขียนถึงอินทรีแสดงความรัก
ห่วงใยและฝากของมีค่ามาให้ ในเรื่องคุณหญิงพวงแข บทที่ 8 วรณยูพาเขียนจดหมายถึง
เพื่อนเล่าถึงการทำงานที่คุนหญิงพวงแขรับเชื้อไว้อุปการะและให้เรียนหนังสือ และในเรื่อง
กุหลาบแดงมีการใช้รูปแบบจดหมายในการเล่าเรื่องที่เด่นมาก เพราะจดหมายเป็นสื่อ
ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเองทั้งสองฝ่ายตั้งแต่เริ่มแรก นฤมิตบอกรักสายวรณมา
ในจดหมาย และเมื่อสายวรณถูกพรากมาอยู่ต่างจังหวัด ทั้งสองคนก็ยังคงติดต่อกันทาง
จดหมายเรื่อยมา ในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้เขียนมีความประณีตในการขึ้นต้นบทบางบท ด้วย
การนำข้อความบางตอนในจดหมายของนฤมิตที่กล่าวถึงแล้วในบทก่อน มาย้ำในบทต่อมา
เป็นการอารัมภบทที่ดีมาก เช่น ก.สุรางคนางค์เริ่มต้น บทที่ 10 ด้วยการนำข้อความ
บางตอนจากจดหมายของนฤมิตในบทก่อนมากล่าวนำไว้ว่า

¹ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), ความคึกคัก, 1: 74-75.

..."สมมติว่าถ้าหากผมจะรักคุณสายเข้าจริง ๆ อย่างมีอะไรมาห้ามผมเสียให้ ยากเลย ถึงลำบากยากเข็ญแทบเลือกตากระเด็นสักเพียงใด ผมก็จะให้โค้วคุณสายมาเป็นของผม ความรักหัวเราะเยาะ ช่างทำบุญแจอยุ่มาแล้ว¹

ก. สรุปรายคนางค์ อาศัยกลวิธีเกี่ยวกับการเล่าเรื่องทั้ง 3 แบบผสมผสานกันตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง ส่วนใหญ่ ก. สรุปรายคนางค์มักเป็นผู้เล่าเรื่องเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกและอารมณ์ของตัวละคร ก็จะทำให้ตัวละครนั้น ๆ บรรยายความคิดและความรู้สึกของตนเอง ส่วนการเล่าเรื่องโดยใช้รูปแบบจกหมายนั้น ก. สรุปรายคนางค์จะเน้นเฉพาะจกหมายรัก ซึ่งเป็นสื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกอ่อนหวานละเมียดละไมระหว่างหนุ่มสาว แต่บางครั้งผู้เขียนใช้รูปแบบจกหมายระหว่างเพื่อนซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องอย่างรวบรัด

4.1.2 กลวิธีการดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องแบ่งเป็น 3 ชั้นตอน คือ การเปิดเรื่อง หมายถึง ตอนเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง หมายถึง ช่วงต่อระหว่างตอนเริ่มเรื่องและตอนจบเรื่อง และการปิดเรื่อง หมายถึง ตอนจบเรื่องในหัวข้อนี้จะกล่าวถึง 2 ชั้นตอนแรก คือ การเปิดเรื่องและการดำเนินเรื่องเท่านั้น ส่วนการปิดเรื่องจะกล่าวถึงในส่วนที่ว่าด้วยพัฒนาการของนวนิยายของ ก. สรุปรายคนางค์ เนื่องจากนวนิยายช่วงแรกกับช่วงหลังของ ก. สรุปรายคนางค์ มีความเปลี่ยนแปลงด้านการปิดเรื่อง

4.1.2.1 การเปิดเรื่อง

มีผู้กล่าวถึงนวนิยายของ ก. สรุปรายคนางค์ว่า

¹ ก. สรุปรายคนางค์ (นามแฝง), กุหลาบแดง, หน้า 122.

...นวนิยายแทบทุกเรื่องของ ก.สุรางคนางค์เป็นนวนิยายชีวิตประจำวัน หมายความว่าไม่ใช่เรื่องในคงพญาเข็น หรือบนเกาะร้าง แต่เป็นเรื่องตามโต๊ะกินข้าว ร้านค้คัฒ และสวนลุมพินี ซึ่งเราเห็น ๆ กันอยู่เสมอทุก ๆ วันนี่แหละ¹

ข้อความตอนนี้ นำมาใช้ได้กับการเปิดเรื่องนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ กล่าวคือเมื่อ ก.สุรางคนางค์เริ่มต้นนวนิยายของเธอจะใช้กลวิธีการเปิดฉากจากเรื่องที่ใกล้ตัว หรือเหตุการณ์ที่เราพบเห็นอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน ที่ทำงาน ในวงไพ่ ในวงสนทนาที่สนามบิน หรือเปิดเรื่องในบรรยากาศขณะฝนตก ฯลฯ การเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละครมีตัวอย่างมากที่สุด เช่น เรื่องจุดหมายปลายทาง

"วันนี้คุณจะไปไหนหรือคะคุณทอย"

เสียงของผู้ถามเป็นเสียงเรื่อย ๆ ขรम्मคา แต่สามารถทำให้ผู้ถูกถาม ซึ่งกำลังยืนหันหลังให้ประตูห้อง พิจารณาเสื้อตัวใหม่สีน้ำเงินอ่อนที่วางรวมอยู่บนเตียงนอน-มีผ้ารองวิก และเตาไฟฟ้าวางทิ้งอยู่ที่มุมห้อง สะกุกกลับมาทำหน้าที่เจ๊อ

"จะ ฉันได้รับเชิญให้ไปค้มน้ำชาที่สโมสรเพชรบุรี" มองเสื้อตัวนั้นอีกครั้ง พลงยกมือขึ้นเสยผมที่ย้อยลงมาเหมือนคือ "จวมมีธุระอะไรหรือจะ"²

หรือการเปิดเรื่องในบรรยากาศขณะฝนตก เช่น เรื่องคอกฟ้า

...ความจริงเวลานี้ไม่ใช่เวลาที่ควรจะมีฝนตก แต่ฝนก็ได้เริ่มโปรยเม็ดคาง ๆ ตั้งแต่ตอนใกล้เวลา 12 น. ไม่มีที่ท้าวว่าจะหยุดแฒยงหนาเม็ดคามากขึ้น จนย่างเข้าเกือบ 14 น. ผู้คนที่เดินตามถนนวิงหนีฝนข้ามถนนไปหลบแฒอยู่หน้าร้านถ่ายรูปแห่งหนึ่ง บ้างก็จะคอยขึ้นรถเมล์ประจำทาง บ้างก็เดินต่อไป แต่ยังไม่กล้าไปเพราะเกรงเปียก ขึ้นออหลบฝนอยู่ตรงนั้น

¹"คำนำ" รุ่งอรุณ (พระนคร: โรงพิมพ์เจริญธรรม, 2497) ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน และไม่มีเลขหน้า.

²ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), จุดหมายปลายทาง, 1 : 1 - 2.

ประมาณสิบกว่าคน เพื่อเป็นการแก้รำคาญสุภาพสตรีสาวสองคนที่หอมหิวของพะรุงพะรัง ก็เมียงเข้ามาทางตู้โชว์เพื่อจะดูรูปภาพของหญิงสาวคนหนึ่ง ที่ขยายขนาดใหญ่มาก ตั้งเด่นและเห็นแต่ไกล เมื่อเข้ามาใกล้ เธอคนหนึ่งในจำนวนสอง ร้องอุทานเบา ๆ แสดงว่าจำได้

"อ้อ นึกว่าใครเสียอีก"

ประโยคนี้ทำให้หลายคนที่ยืนหลบฝนอยู่ชกสนใจ ทางซ้ายเสียงดูภาพนั้นอีกครั้ง พร้อมกับเงยหูฟัง

"แสงระวี หม่อมราชวงศ์หญิง แสงระวี ทิวากร ลูกสาวท่านนั้นยังงิ ท่านอาไรที่แต่ก่อนเป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์เฉลิมอรุณ"¹

ฯลฯ

ก. สุรางคนางค์มีความสามารถในการนำผู้อ่านเข้าไปสู่นวนิยายอย่างค่อยเป็นค่อยไป บทสนทนาระหว่างตัวละครที่กล่าวขวัญถึงตัวละครเอก จะเป็นการปูพื้นฐานที่ดีที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าถึงบุคลิกลักษณะที่น่าประทับใจของตัวละครเอก จากนั้นผู้เขียนจะนำเสนอเรื่องราวและบทบาทของตัวละครเอกโดยตรง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยู่อ่านได้คุ้นเคยกับตัวละครมาพอสมควรแล้ว เช่น ในเรื่อง เรวดี ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละครอื่น ๆ เพื่อปูพื้นฐานเกี่ยวกับบุคลิกภาพของเรวดีอย่างละเอียด รวมทั้งสิ้น 6 บท ค่อย ๆ ก่อนที่เรวดีจะแสดงบทบาทของเธอเองโดยตรง ตัวอย่างนวนิยายที่มีการเปิดเรื่องที่เด่น ได้แก่ บ้านทรายทอง ซึ่ง

ก. สุรางคนางค์มีแบบแผนเฉพาะตัวด้วยวิธีเสนอจากใกล้ตัว การเปิดฉาก บ้านทรายทอง ไม่ได้เริ่มจากที่บ้านทรายทองโดยตรง แต่เริ่มจากประตูรั้วไม้เก่า ๆ ของบ้านหลวงเวชนิติเกษม เพื่อนบ้านของพจมาน ตัวละครผู้เปิดฉากเป็นชาวบ้านและเพื่อนบ้านที่รู้จักพจมาน ตัวละครเหล่านี้เป็นผู้แนะนำให้อ่านค่อย ๆ รู้จักพจมาน ก. สุรางคนางค์เริ่มเรื่องว่า

¹ ก. สุรางคนางค์ (นามแฝง), ดอกฟ้า, หน้า 1 - 2.

เพื่อนบ้านใกล้เคียงของคุณหลวงเวชนิติเกษมไม่เคยประหลาดใจเลยว่า การที่จะมีใครสักคนหนึ่งมาร้องตะโกนโหวก ๆ หึ่งเซี่ยหึ่งเคาะแรงที่ประตูบ้านรั้วไม้เก่า ๆ ในเวลาวิกาลจะเป็นเข้าครุหรือว่าที่สองที่สาม บางครั้งจะช่วยเหลือมีจิตไมตรี ตะโกนร้องต่อไปให้นางพันหญิงกลางคน ซึ่งมีหน้าที่เป็นทั้งแม่บ้านแม่ครัว คนใช้พร้อมอยู่ในตัวของคุณหลวง ออกมาเปิดประตูให้แขกแปลกหน้าเสียชั่วช้า ทั้งนี้เพราะต่างก็รู้ว่า ในคำบสนี้ ทั้งคำบสนิยายแพทย์ปัจจุบันอยู่นาย-เคียวที่สามารถจะแก้ไขเยียวยาคนใช้ทุกประเภท นับตั้งแต่ท่านข้าหลวงไปจนถึงยายหอมเมียตา-ทุก คนรับจ้างแบกสัมภาระที่สถานีรถไฟ¹

ต่อจากนั้น จะมีการกล่าวถึงพมมาน ก่อนที่พมมานจะมีบทบาทของตนเองโดยตรง แล้วเริ่มมุ่งความสำคัญมาที่บ้านทรายทอง ต่อมาพมมานก็เดินทางมาที่บ้านทรายทอง พร้อมกับผู้อ่านที่ติดตามเธอมาเช่นกัน

พมมานตัวกระเป๋าก้าวเดินตรงไปที่ประตูรั้วเหล็กใหญ่ บ้านประจักษ์นันทากว้างนั้น แฉงออกอุกน้อย มองดูรั้วว่ามีใครใส่กลอน แต่กว่าจะผลักดันให้เปิดออกไปได้ก็ช่วยฝ่ามือ รู้สึกว่าหนักและต้องออกแรง จากประตูเป็นถนนเล็กโรยกรวด แต่เกือบมีใครเห็นกรวด เพราะมีใบไม้แห้งทับตัวอยู่บนกรวดอีกชั้นหนึ่ง ขณะที่ก้าวเดินมีเสียงกรอบแกรบระคนไปด้วย แหงขึ้นมองดูเบื้องบนต้นประคู้ ต้นมะม่วงเรียงรายไปจนถึงข้างใน แต่ละต้นของมันเห็นจะมีอายุราวสามสิบหรือสี่สิบปีเป็นส่วนมาก²

ลักษณะสำคัญในการเปิดเรื่องของ ก.สุรางคนางค์ นอกจากกลวิธีที่การเสนอเรื่อง ที่ไกลตัว และการเสนอพมมานของตัวละครอื่นที่กล่าวขวัญถึงตัวละครสำคัญแล้ว ยังมีกลวิธีเด่นในการเปิดเรื่องที่รับกันหรือสอดคล้องกันกับการเปิดเรื่อง เช่น

ในเรื่อง เทพราช ก.สุรางคนางค์เปิดเรื่องโดยใช้ฉากรถไฟประกอบด้วยพมมานระหว่างรับภาและจินตนาที่กล่าวถึงชินธุรา ซึ่งเดินทางร่วมไปในขบวนรถไฟสายนั้นด้วย ทำให้

¹ ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), บ้านทรายทอง, หน้า 15.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

ผู้อ่านทราบว่า ชนิษฐาเป็นสาวชาววัง มีพี่น้องข้างพ่ออยู่ที่เพชรราช ตอนจบเรื่อง ก.สุรางคนางค์ ไขจากบนรถไฟชบวนเค็มประกอภกับบทสนทนาระหว่างรัมภาและจินคณาอีกครั้ง กล่าวถึงชนิษฐาซึ่งเดินทางร่วมไปด้วย ทำให้ผู้อ่านทราบว่าชนิษฐากำลังจะแต่งงานกับกัมพล ก่อนหน้านั้น ก.สุรางคนางค์ เคยเปิดเรื่องโดยใช้ฉากบนรถไฟในเรื่อง หญิงคนชั่ว ซึ่งมีบทสนทนาระหว่างชาญกับคำรง กล่าวถึงเพื่อนชื่อวิทย์กำลังติดพันหญิงโสเภณีคนหนึ่ง ตอนปิดเรื่องไม่ได้ใช้ฉากเค็ม แต่ ก.สุรางคนางค์ ท้าวความถึงการสนทนาระหว่างชาญและคำรงอีกครั้งด้วยการบรรยายว่า "จะมีใครบ้างที่คิดว่า เรื่องที่เพื่อนร่วมการ เดินทางสองคนบนรถไฟนำมากล่าวขวัญกันอย่างสนุกสนานเพื่อบรรเทาความเหงา ได้จบลงด้วยหยาดน้ำตาเป็นเครื่องรองรับ"¹

ในเรื่อง คูครอง ก.สุรางคนางค์ เปิดเรื่องและปิดเรื่องโดยใช้ฉากที่หัวหิน บุคคลที่ปรากฏตัวอยู่ในฉากก็เป็นบุคคลเดียวกันได้แก่ ผกา ออบ และปรีดีเปรม

ในเรื่อง คำของชีวิตสาว และ ปราสาทรัก ก.สุรางคนางค์ เน้นบทสนทนาระหว่างตัวละครอื่น ๆ ที่กล่าวขวัญถึงตัวละครเอกในการเปิดเรื่องและปิดเรื่องเช่นเดียวกับเรื่อง เพชรราช เรื่อง คำของชีวิตสาว เปิดเรื่องจากบทสนทนาระหว่างวิมและน้อยซึ่งเป็นคูรักกัน กล่าวถึงวรุณยุพาและสิริยุพาพี่น้องที่มีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน ตอนจบเรื่องผู้เขียนให้วิมและน้อยซึ่งแต่งงานกันแล้ว กล่าวถึงวรุณยุพาและสิริยุพาอีก แต่พี่น้องคูนี้ได้คูครองสลับกันคือ วรุณยุพาแต่งงานกับเรวัตคนรักเก่าของสิริยุพา และสิริยุพาแต่งงานกับนพคชชายหนุ่มที่หลงรักวรุณยุพามาก่อน เรื่อง ปราสาทรัก เปิดฉากในบรรยากาศตอนกลางคืนประกอภ บทสนทนาระหว่างไผ่ยามและคนเฝ้าประตูวังของหม่อมเจ้าเริงรัชดา กล่าวถึงเริงรัชดากับชายาชื่อพันซ์ทิพย์ ตอนจบเรื่องผู้เขียนยังคงใช้ฉากบรรยากาศและบทสนทนาระหว่างตัวละครเค็ม กล่าวถึงเริงรัชดากับชายาใหม่ชื่อชื่นชม

นอกจากนี้ยังมีกลวิธีการเปิดเรื่องที่เหตุการณ์ปัจจุบันก่อน ต่อจากนั้นจะดำเนินเรื่องโดยใช้การเล่าเรื่องย้อนต้น (Flash back) ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิหลังของตัวละครเอก

¹ ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), หญิงคนชั่ว, หน้า 438.

ในตอนจบเรื่องก็จะกลับเข้าสู่เหตุการณ์ปัจจุบันอีกสอดคล้องกับตอนเริ่มเรื่อง นวนิยายที่ใช้กลวิธี
เช่นนี้มี 2 เรื่อง ได้แก่ คนรักของข้าพเจ้า และ กษัตริย์แดง

ในบางครั้ง ก. สุรางคนางค์สร้างจุดสนใจในการเปิดเรื่องโดยใช้ฉากธรรมชาติที่
สวยงาม เช่น เรื่อง ซาร์โต หรือใช้ฉากที่ใกล้ตัว เช่น ฉากที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษในเรื่อง
ปืนไฟ แต่กลวิธีเช่นนี้ไม่พบบ่อยนัก

กล่าวได้ว่า กลวิธีการเปิดเรื่องของ ก. สุรางคนางค์มีแบบแผนเฉพาะตนในการ
เสนอจากสิ่งที่ใกล้ตัว และการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้อ่านกับตัวละครชั้นหนึ่งก่อนที่จะแนะนำ
ตัวละครโดยตรง นอกจากนี้ยังมีกลวิธีการเปิดเรื่องที่สอดคล้องกับการปิดเรื่อง ทำให้ผู้อ่านระลึก
ได้ถึงความเป็นมาและจุดจบของเรื่อง สามารถดำเนินเรื่องราวได้ต่อเนื่องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.1.2.2 การดำเนินเรื่อง

ก. สุรางคนางค์มีกลวิธีดำเนินเรื่องหลายแบบ ได้แก่

ก. การดำเนินเรื่องตามปฏิทินธรรมชาติ กล่าวถึง ตัวละครตั้งแต่ยังเป็นเด็ก
จนกระทั่งเติบโตเป็นหนุ่มสาวแต่งงานมีครอบครัว เช่น เรื่อง ความคึกคัก สุภาพบุรุษชาวหิน
และ รักอันสุนทร

ข. การดำเนินเรื่องย้อนเวลา เริ่มกล่าวถึงปัจฉิมวัยของตัวละคร แล้วย้อน
กลับไปเล่าเรื่องปฐมวัยดำเนินตามลำดับเหตุการณ์มาเรื่อยจนถึงมัชฌิมวัยและปัจฉิมวัยในที่สุด
เช่น เรื่อง พันทิพา คนรักของข้าพเจ้า และ กษัตริย์แดง

ค. การดำเนินเรื่องสลับไปมา คืออาจกล่าวถึงเหตุการณ์ในปัจจุบันก่อน ย้อน
กลับไปสู่อดีต และกลับเข้าเหตุการณ์ปัจจุบัน ลักษณะนี้ ก. สุรางคนางค์นิยมใช้เมื่อต้องการ
กล่าวถึงภูมิหลังของตัวละคร การย้อนกลับไปเล่าเรื่องราวในอดีต มักจะกล่าวถึงในช่วงสั้น ๆ
เท่านั้น การดำเนินเรื่องส่วนใหญ่อยู่ในเหตุการณ์ปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น โฉมผู้จองหอง บทที่ 17
กล่าวถึงโฉมซึ่งนึกถึงเรื่องราวในอดีตตอนที่อยู่กับภรรยาเก่า ปราวสาทราย บทที่ 15-18
ชื่นชมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเวียงรัชกาลในอดีต และ หญิงคนชั่ว บทที่ 5-7 ชื่นชมถึง

อดีตของตน ก่อนที่จะมาเป็นหญิงโสเภณี

ง. การดำเนินเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่สลับกันไป เช่นเรื่อง กรองกาญจน์ กล่าวถึงชีวิตของกรองและกาญจน์ซึ่งแยกกันอยู่คนละที่ เรื่อง รักประกาศิต กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ และลำพูน หรือเรื่อง เชมรินทร์-อินทิดา กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและกัมพูชาสลับกันไป เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างสถานที่ดังกล่าวมักเป็นเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ และใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร ในบางครั้ง ก.สุรางคนางค์จะใช้การดำเนินเรื่องทีกล่าวถึงเหตุการณ์สั้น ๆ ที่เกิดต่างสถานที่กันบ้างเหมือนกัน เช่น เรื่อง ปราสาทรัก โดยเน้นคำขึ้นต้นเมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์นั้นว่า

อีกมุมหนึ่งของพระนคร จากโทรทัศน์เช่นเดียวกัน อนุรัตน์ สิงหนาท กับ วรวิทย์
สุจินดา

"ทำไมหายหัวไปยะพ่อยอกชาย เมียนฉันเขามาถึง"

อนุรัตน์เป็นผู้ถามไปตามสาย "รี ว่าอกหักขนาดหนักเลยหลบลิ้นหนีหน้าไปเลย"¹

ฯลฯ

ยังอีกมุมหนึ่ง ณ บ้านในซอยริมถนนตลิ่งกรุงเกษม ตำบลเทเวศน์ คุณครูนั้นหา
คติสอนหนังสือ กำลังต้อนรับอาคันตุกะแปลกหน้าสองคน²

ฯลฯ

และอีกมุมหนึ่งนั่นเล่า เกิดที่หน้าวังของหม่อมเจ้าเวียงรัชดา นพคุณ ณ ถนนสุขุขทัย
นั่นเอง คึกแล้วประมาณเกือบสองยาม ถนนเงียบสงัด มีแสงสว่างจากไฟฟ้าริมสองข้างถนนบ้าง
พอสมควร³

ลักษณะเช่นนี้ช่วยให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างรวดเร็วและน่าสนใจคล้ายการดำเนินเรื่อง
ในภาพยนตร์

¹ ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), ปราสาทรัก, หน้า 870.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 872.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 876.

จ. การดำเนินเรื่องโดยกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครอื่น ๆ ที่
 ละตัว ผู้เขียนใช้กลวิธีนำโครงเรื่องย่อยมาลำคัมกันเป็นโครงเรื่องใหญ่ มีตัวละครเอกเป็นแกน
 กลางในการดำเนินเรื่องในทุกโครงเรื่องย่อย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครอื่น ๆ
 ที่ละตัวนั้น จะเริ่มต้นและจบสิ้นอยู่ในแต่ละโครงเรื่องย่อยนั้นเอง เช่นเรื่องสะใภ้ของท่านข้าหลวง

ฉ. การดำเนินเรื่องอย่างรวบรัด โดยวิธีการสลับเปลี่ยนฉากหรือเหตุการณ์ระยะเวลาใน
 เรื่องให้สั้นลง ตัวอย่างการสลับเปลี่ยนฉาก เช่น เรื่องบินโพร บทที่ 19 กล่าวถึง ฤกษ์คาหนี
 ออกจากบ้าน ในบทที่ 20 เป็นฉากบนรถไฟ กล่าวถึงฤกษ์คาเดินทางไปเชียงใหม่ ตัวอย่างการ
 ย่นระยะเวลาในเรื่องให้สั้นลง เช่น ลูกรักลูกชัง ในช่วงแรกกล่าวถึงชีวิตของใจเกื้อในวัยเด็ก
 ในช่วงหลังกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว 10 ปี ใจเกื้อโตเป็นสาวแล้ว หรือเรื่องรักอันสุนทร
 บทที่ 1-4 กล่าวถึงกำเนิดของพิยะคา บทที่ 5 กล่าวถึงเหตุการณ์เมื่อ 10 ปีผ่านไป พิยะคา
 เป็นสาวแรกกรุ่น เรื่องสุภาพบุรุษชาวคิน มีการดำเนินเรื่องที่รวบรัด โดยใช้กลวิธีสลับเปลี่ยน
 ฉากและการย่นระยะเวลาให้สั้นลง รวมเข้าด้วยกัน ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาของนวนิยายเป็น 2 ภาค
 ภาคแรกเป็นเรื่องราวของวคินในปฐมวัย ลงท้ายด้วยเหตุการณ์ที่วคินหนีออกจากบ้าน ภาคที่สอง
 เปิดฉากที่งานศพของหลวงวรกิจไพศาล วคินไปเคารพศพในนามของพ่อเลี้ยงคำอิน ช่วงเวลา
 ที่ ก. สุรางคนางค์ไม่ได้กล่าวถึง คือเหตุการณ์หลังจากวคินหนีออกจากบ้านไปผจญภัยและเผชิญโชค
 จนกลายเป็นพ่อเลี้ยงหนุ่ม เหตุการณ์ในช่วงนี้ ผู้เขียนใช้กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านบทสนทนาของ
 ตัวละครอื่น วิธีการที่รวบรัดและแบบเนียนเช่นนี้ ไม่ใช่ของใหม่ แต่ไม่พบบ่อยนักในนวนิยายของ
 ก. สุรางคนางค์ ซึ่งนิยมเล่าเรื่องตามลำคัมทุกชั้นตอนโดยละเอียด แสดงให้เห็นว่า ก. สุรางคนางค์
 พยายามหลีกเลี่ยงกลวิธีที่ซ้ำซากจำเจอยู่เสมอเหมือนกัน

ช. การผูกเรื่องให้หน้าสนใจด้วยการสร้างความไม่รู้เรื่องต่อไป (Suspense)

ก. สุรางคนางค์มีวิธีการสร้างความไม่รู้เรื่องในลักษณะการใช้คำทำนายหรือ
 ลางสังหรณ์ เป็นสิ่งเร้าความสนใจของผู้อ่าน เช่น เรื่องคูครอง กล่าวถึงเรื่องความเชื่อที่ว่า
 ถ้าคู่สมรสใดที่ภรรยาจะมีชีวิตแล้วจะต้องมีอันเป็นไปต้องพลัดพรากหรือแยกทางกัน ทำให้ต้องคิด
 ตามเรื่องราว ประสาทและพยอมคู่สมรสใหม่ที่บังเอิญไปพัก ที่บ้านนั้นจะเป็นไปตามคำทำนายนั้น
 หรือไม่ เรื่องพันทิพามี การสร้างความไม่รู้เรื่องเป็นช่วง ๆ ในหลายเหตุการณ์ เริ่มจากการ

กล่าวถึงดวงชะตาของพันทิพาว่าจะได้รับความเดือดร้อนเพราะญาติในเรือน ต่อมากล่าวถึงเหตุการณ์ที่แมวไปกินนกของพันทิพาและเธอไม่ถือโกรธ เพราะเชื่อว่าต่อไปถ้าเธอทำผิดจะมีคนยกโทษให้เธอบ้าง และเหตุการณ์สุดท้ายที่พันทิพาถูกพรากไปจากอภิศย์ ทำให้จิตราฐีถือว่าเป็นกลางร้ายในชีวิตของพันทิพา การสร้างความใคร่รู้เรื่องในเรื่องพันทิพา มีลักษณะการติดตามเรื่องเพื่อพิสูจน์ว่า คำทำนายหรือลางสังหรณ์ต่าง ๆ จะเป็นจริงหรือไม่ในทำนองเดียวกันกับเรื่องคุกรอง

นวนิยายบางเรื่อง ก.สุรางคนางค์ใช้กลวิธีสร้างความใคร่รู้เรื่องในลักษณะของการชักจูงไปในช่วงขณะดำเนินเรื่อง เช่น เรื่องปราสาททราย ขณะที่กนกศรีกำลังจะเล่าถึงภูมิหลังที่เป็นสาเหตุให้เธอทำตัวลึกลับให้ชื่นชมฟัง พร้อมศรีก็เข้ามาชักจูงการสนทนาในเรื่องรักประกาศิต ขณะที่เจ้าเพมมงคลและเจ้าकरะกา กำลังพูดถึงคำเที่ยงสาวใช้แห่งไร้สุพรรณ แต่มีเหตุการณ์ที่ทำให้คำเที่ยงไม่สามารถอยู่ที่นั่นต่อไปได้ เจ้าพิศุขาราก็เข้ามาชักจูง ทำให้การสนทนายุติลง

กลวิธีสร้างความใคร่รู้เรื่อง อีกลักษณะหนึ่งในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ คือ การสร้างเงื่อนงำหรือความลึกลับเกี่ยวกับตัวละคร หรือเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งมักพบบ่อยในนวนิยายพาฝัน เช่น เงื่อนงำเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของบ้านทรายทอง ในเรื่องบ้านทรายทอง หรือเงื่อนงำเกี่ยวกับสภาพและผู้นอนในบ้านเจียงยาในเรื่องทางสายเปลี่ยว เงื่อนงำดังกล่าวทำให้ผู้อ่านสงสัยและเร้าใจให้ติดตามเรื่องด้วยความใคร่รู้

ก.สุรางคนางค์สามารถสร้างความใคร่รู้เรื่องด้วยกลวิธีง่าย ๆ แต่สามารถชักจูงให้ผู้อ่านติดตามเรื่องด้วยความสนใจ

ข. การใช้เหตุบังเอิญ

ในบางครั้ง ก.สุรางคนางค์ใช้เหตุบังเอิญในการดำเนินเรื่อง เช่น เรื่องกรองกาญจน์ มีเหตุบังเอิญ ตอนที่กาญจน์เข้าใจผิดคิดว่าเขาฆ่าคนตาย จึงหนีไปลี้ภัยที่หน้าบ้านของเจียน เจียนมีใจเอื้อเพื่อช่วยเหลือกาญจน์และให้เขาพักอาศัยอยู่ที่บ้านด้วย เรื่องหญิงคนชั่ว มีเหตุบังเอิญที่เห็นเด่นชัดมากตอนที่ร้านหมวยก่อนตายเพื่อฝากฝังลูก เรื่องสุภาพบุรุษ

ชาวกิน มีเหตุบังเอิญตอนวคินหนีออกจากบ้านแล้วโชคดีได้พบอาที่แท้จริง คือ กบคำ ซึ่งรับอุปการะเขาจนกระทั่งเขาสามารถประสบความสำเร็จในชีวิต และเรื่องรุ่งอรุณมีเหตุบังเอิญตอนที่รุ่งอรุณได้เข้ามาอยู่กรุงเทพฯ และพักที่บ้านของเจ้าคุณเทพมัญญ์ ซึ่งอยู่ติดกับบ้านของ ม.ล.อรุณรุ่ง แม่ที่ทอดทิ้งเธอมาตั้งแต่เล็ก การใช้เหตุบังเอิญเป็นจุดมุ่งหมายของ ก.สุรางคนางค์ทำให้เรื่องดำเนินไปตามโครงที่ผู้เขียนกำหนดไว้ก่อน เหตุบังเอิญของ ก.สุรางคนางค์ จึงไม่ใช่วิธีการที่น่ามาใช้เมื่อตัดสินปัญหาไม่ได้ แต่เป็นส่วนหนึ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ในนวนิยายโดยเฉพาะประเภทพาณิชย์

นับได้ว่า ก.สุรางคนางค์เป็นนักเขียนที่มีกลวิธีการดำเนินเรื่องที่หลากหลาย บางครั้ง ก.สุรางคนางค์แสดงความสามารถในการใช้กลวิธีบางประการ เช่น การสร้างความใคร่รู้เรื่องในนวนิยายเรื่อง บ้านทรายทอง แต่บางครั้ง ก.สุรางคนางค์ก็ยังมีข้อบกพร่องในการแสดงตัวออกมาท่ากับการดำเนินเรื่องเอง เช่น

ในที่สุด งานวันแจกตุ๊กตาทองก็ได้มาถึง

ก่อนอื่นผู้เขียนจะขอพาท่านผู้อ่านไปสักประหนึ่งนั่งน้อมนินทระเวณไปตามบ้านของคุณคารา ภาพยนตร์สาวสวยเพื่ออธิบายสภาพของเธอบางคนว่า เธอต่างมีความรู้สึกอย่างไรบ้างในวันอันสำคัญใหญ่ยิ่งของวงการภาพยนตร์นี้ คาราภาพยนตร์คนแรกที่เราจะได้พาท่านไปพบก็คือ นลินี ฤดีวรรณ คาวรุ่งดวงใหม่ของประจักษ์ภาพยนตร์¹

หรือ เพราะเหตุนี้ การสนทนาระหว่างระพีพันธ์กับกรองกาญจน์ ก็จำเป็นต้องยุติลง โดยการขอตัวไปพักโทรศัพท์ของระพีพันธ์ นี่เป็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทางบ้านระพีพันธ์ อักษรานุกิต ส่วนทางโรงเรียนยังมีบทบาทของประกายรัตน์ กาญจนรัตน์ต่อไป²

สรุปกลวิธีการประพันธ์ของ ก.สุรางคนางค์ที่เห็นเด่นชัดมี 2 ประการ คือ กลวิธีเกี่ยวกับการเล่าเรื่องและการดำเนินเรื่อง กลวิธีที่เด่นของ ก.สุรางคนางค์ คือ การเล่าเรื่องโดยการบรรยายอย่างละเอียดและการดำเนินเรื่องด้วยวิธีการหลากหลาย ทำให้นวนิยายของเธอน่าสนใจ

¹ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), นี่แหละรัก, หน้า 670.

²ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), แรงอธิษฐาน, (พระนคร: บริษัทสมเกียรติ จำกัด, 2498) หน้า 930-931.

4.2 พัฒนาการของนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์

จากการศึกษานวนิยายทั้งหมดของ ก.สุรางคนางค์ ทำให้มองเห็นพัฒนาการของนวนิยายในค่านองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 4.2.1 พัฒนาการทางค่านแนวคิด
- 4.2.2 พัฒนาการทางค่านโครงเรื่อง
- 4.2.3 พัฒนาการทางค่านตัวละคร
- 4.2.4 พัฒนาการทางค่านกลวิธีบางประการ

4.2.1 พัฒนาการทางค่านแนวคิด ในระยะแรก ก.สุรางคนางค์ มีท่วงท่าของการเขียนนวนิยายที่แฝงแง่คิดมากกว่าให้ความบันเทิงพิจารณาจากการวางโครงเรื่อง และการสร้างตัวละครที่มีลักษณะค่อนข้างสมจริง หรือ มีพื้นฐานจากความเป็นจริง ก.สุรางคนางค์ พยายามเสนอภาพชีวิตค่านที่ไม่คงงามในเรื่อง หญิงคนชั่ว ซึ่งจัดเป็นนวนิยายประเภทสมจริง เช่น เกี่ยวกับการเสนอเรื่อง พินทิพา ซึ่งเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ความอยู่ยงคงกระพันของสังคมที่มีต่อผู้หญิง นอกจากการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงแล้ว ก.สุรางคนางค์ ยังแสดงให้เห็นปัญหาครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กในนวนิยายชุด ความคึกคัก และหลักการเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบสันนิบาตในเรื่อง เรวดี และ เทพราช สรุปแนวคิดของนวนิยายในระยะแรกมีการเสนอเรื่องผู้หญิง ปัญหาครอบครัว และหลักการในการดำเนินชีวิต ไม่ปรากฏว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างหนุ่มสาวเลย ทำให้มองเห็นว่า ก.สุรางคนางค์ผลิตนวนิยายที่มุ่งเสนอแง่คิดเป็นส่วนใหญ่ เพราะเรื่องความรักระหว่างหนุ่มสาวนั้นเป็นประเด็นที่มักกล่าวถึงในนวนิยายประเภทเรื่งรมย์มากกว่า นวนิยายในระยะแรกจึงเน้นแนวคิดมากกว่าองค์ประกอบอื่นๆ

ต่อมา ก.สุรางคนางค์ เปลี่ยนแนวการเขียนนวนิยายใหม่โดยมุ่งความบันเทิงมากกว่าการเสนอแง่คิด นวนิยายในช่วงนี้จึงมักเน้นความสนุกสนานจากการวางโครงเรื่องและการสร้างตัวละครที่สามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน แนวคิดเกี่ยวกับความรักเป็นประเด็นสำคัญที่ ก.สุรางคนางค์ เสนอนอกเหนือจากแนวคิดเรื่องทำดีได้ชั่ว ทำชั่วได้ชั่ว ตามลักษณะนวนิยายประเภทพาฝันที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักระหว่างหนุ่มสาว หรือมีปมขัดแย้งระหว่างตัวละคร เอกกับฝ่ายปฎิบัติ ฝ่ายดีมักเป็นฝ่ายชนะและได้รับผลตอบแทนที่ดี เช่น การรับมรดกหรือการมีคู่ครองที่ดี

พัฒนาการทางค่านิยมคติในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ จึงอาจสรุปได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากนวนิยายที่เน้นความสำคัญในการเสนอแนวคิด เป็นการมุ่งสาระประโยชน์แก่ผู้อ่าน มาเป็นนวนิยายที่ไม่เน้นหนักที่แนวคิด แต่ให้ความสำคัญกับการวางโครงเรื่องและการสร้างตัวละครมากกว่า เป็นการมุ่งความบันเทิงแก่ผู้อ่าน พัฒนาการดังกล่าวสอดคล้องกับเนื้อหาและประเภทนวนิยายที่ผู้เขียนต้องการเสนอ คือ นวนิยายในช่วงแรกมีลักษณะสมจริง ส่วนนวนิยายในช่วงหลังมีลักษณะพาฝัน

4.2.2 พัฒนาการทางค่านิยมคติโครงเรื่อง ก.สุรางคนางค์ เป็นนักเขียนที่ค่อนข้างพิถีพิถันในการวางโครงเรื่อง (Plot) นวนิยายในช่วงแรกผู้เขียนจะเน้นโครงเรื่องใหญ่ (Main plot) เท่านั้น โครงเรื่องย่อย (Sub plot) ที่มาเสริมโครงเรื่องใหญ่น้อย ตัวอย่างโครงเรื่อง หญิงคนชั่ว เป็นเรื่องราวของหญิงสาวชาวบ้านนอกหลงรักหนุ่มชาวกรุง ละทิ้งพ่อแม่ติดตามชายหนุ่มนั้นเข้ากรุงเทพฯ แรกกลับถูกทอดทิ้งจนต้องกลายเป็นโสเภณีด้วยความฉุนใจ ในที่สุดได้พบและรักชายหนุ่มอีกคนหนึ่ง แต่ถูกพรากจากกันอีกทั้งที่มีลูกด้วยกัน หญิงโสเภณีต้องทำงานลำบากเลี้ยงลูกเป็นเวลานาน ผลสุดท้ายได้พบคนรักและฝากฝังลูกกับเขาก่อนตนเองจะตาย โครงเรื่องย่อยของเรื่อง หญิงคนชั่ว ใกล้เคียงเรื่องราวชีวิตหญิงโสเภณีอีกคนซึ่งเป็นเพื่อนของตัวละครเอก ยี่กออาชีโสเภณีด้วยความจำเป็น ต่อมาได้ช่วยเหลือตัวละครเอกด้วยความเสียสละจนตายจากไป โครงเรื่องย่อยแสดงให้เห็นความดีของหญิงโสเภณีคนหนึ่ง ซึ่งสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นว่าความดีนั้นยังมีอยู่ในหมู่ของหญิงที่ได้ชื่อว่า เป็นคนชั่ว การเน้นโครงเรื่องใหญ่เพียงอย่างเดียวมีผลต่อตัวละคร ทำให้ตัวละครประกอบมีจำนวนน้อย เรื่องหญิงคนชั่วมีตัวละครประกอบที่จำเป็นคือโครงเรื่อง เช่น วิชัยหนุ่มชาวกรุงที่หลงกลวง วิทย์สามีของตัวละครเอก สมรเพื่อนโสเภณี หญิงเจ้าของสำนักโสเภณีและคนเลี้ยงลูกของตัวละครเอก การเน้นโครงเรื่องใหญ่เพียงอย่างเดียวยังทำให้เนื้อเรื่องกระชับไม่ยืดเยื้อ นอกจากเรื่องหญิงคนชั่วแล้ว ยังมีนวนิยายเรื่องอื่นที่เน้นโครงเรื่องใหญ่เช่นเดียวกัน ได้แก่ เรวดี พันทิพา เทพราช ฯลฯ เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบกับนวนิยายในช่วงหลัง เช่น เรื่องถ่านไฟเก่า จะเห็นได้ว่ามีโครงเรื่องย่อยมากนอกเหนือจากโครงเรื่องใหญ่ โครงเรื่องถ่านไฟเก่าเป็นเรื่องของชายหนุ่มและหญิงสาวที่มีความเหมาะสมและผู้ใหญ่เห็นชอบให้แต่งงานกัน แต่มีอุปสรรคเรื่องภรรยาเก่าของฝ่ายชาย รวมทั้งหญิงสาวอื่นที่ทำให้ญาติผู้ใหญ่ต้องเข้ามาช่วยตัดสิน

ปัญหา โครงเรื่องย่อยของนวนิยายเรื่องนี้ได้แก่ ปัญหาด้านไฟเก่าของพ่อเลี้ยงของ
 ตัวละครเอกฝ่ายหญิง ปัญหาชีวิตสมรสของพ่อที่แท้จริงกับภรรยาคนที่สอง ปัญหาระหว่าง
 พ่อและแม่ที่แท้จริงของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ปัญหาหญิงอื่นที่เข้ามาเกี่ยวพันกับตัวละคร
 เอกฝ่ายชาย ฯลฯ เรื่องด้านไฟเก่ามีโครงเรื่องย่อยมาก แต่มีเอกภาพในการวาง
 โครงเรื่องทั้งหมดเพื่อให้สนับสนุนแนวคิดเรื่องบุคคลที่สามที่อาจนำความเดือดร้อนมาสู่
 คู่สมรส การมีโครงเรื่องย่อยมากทำให้คงเพิ่มตัวละครประกอบมาก อาจแบ่งตัวละคร
 ในนวนิยายเรื่องนี้เป็นกลุ่มใหญ่ได้ดังนี้ คือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับตัวละครพ่อเลี้ยงของวรรณยูพา
 ตัวละครเอกฝ่ายหญิงได้แก่ วนิภรรยา เคิมและชวัญจิตคนรักใหม่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับนเรศ
 พ่อที่แท้จริงได้แก่ บุหลันภรรยาชาวสิงคโปร์และนิรัชคาหญิงที่เข้ามาคิกพันนเรศ รวมทั้ง
 ตรีแม่ของวรรณยูพา กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับอนุจิตตัวละครเอกฝ่ายชายได้แก่ จุฑารัตน์ภรรยา
 เก่า เขียวภา แสงมุกกา และฉายศรีหญิงสาวสามคนที่หลงรักอนุจิต กลุ่มที่วางตัวเป็น
 กลางมี พวงแขและวรรณยูพา นอกจากนี้ตัวละครแต่ละตัวยังมีญาติพี่น้องหรือเพื่อนที่
 กล่าวถึงในเนื้อเรื่องด้วย เช่น ครอบครัวเลิศพานิชย์สกุลซึ่งมีลูกชายเป็นเพื่อนกับวรรณยูพา

การสร้างโครงเรื่องย่อยจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ ในลักษณะ
 ปัญหาแม่ตัวลูกสะกิด เมียน้อยเมียหลวง แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง หรือการที่ผู้หญิงต่างแก่งแย่ง
 ซึ่งก็เพราะหมายปองผู้ชายคนเดียวกัน เป็นลักษณะเด่นที่สุดของการกำหนดโครงเรื่อง
 นวนิยายระยะหลังของ ก. สุรางคนางค์ จึงอาจกล่าวได้ว่านวนิยายเหล่านี้มีโครงเรื่อง
 แบบ "ซินเคอเรลลา"

กล่าวคือพระเอกเป็นลูกชุนนางร่ำรวย รักกับสาวสวย
 ซึ่งเป็นคนดีแต่ยากจน จึงต้องประสูปสรรคนานาประการ แต่ในที่สุดหญิง
 นั้นก็กลายเป็นทายาทกองมรดกมหาศาล หรือกลับกันคือ นางเอกเป็นผู้มี
 ฐานะสูงฐานะร่ำรวยรักกับชายหนุ่มที่ค่าค้อยและยากจน แต่ต่อมาพระเอก
 ก็กลับกลายเป็นผู้มีเกียรติและร่ำรวยไป เรื่องจึงจบลงอย่างเป็นสุขด้วยการ
 แต่งงานของพระเอกกับนางเอก¹

นวนิยายของ ก. สุรางคนางค์ ในระยะหลังส่วนใหญ่มีโครงเรื่องแบบฉบับนวนิยาย
 รักนี้ เช่น บ้านทรายทอง ชมทางรัก รุ่งอรุณ แรงอธิษฐาน ฯลฯ โครงเรื่องย่อยที่นอก
 เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคลต่างๆ แล้ว ยังมีการสร้างสถานการณ์ในเรื่อง

¹ สุพรรณดี วราทร, ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรก

ด้วยการปลอมตัวของตัวละครเอก เจื่อนง่าเกี่ยวกับสิทธิในกองมรดก ฯลฯ เช่นเกี่ยวกับการสร้างโครงเรื่องแบบชายหญิงหญิงจนทำให้นวนิยายเหล่านี้สร้างความเรงรมย์ให้กับผู้อ่าน

พัฒนาการทางคำโครงเรื่องของ ก.สุรางคนางค์ เป็นลักษณะเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการทางคำโครงเรื่องประกอบอื่นๆ นวนิยายในช่วงแรกไม่ได้เน้นความสนุกสนานจากโครงเรื่อง ก.สุรางคนางค์ วางโครงเรื่องง่ายๆ ไม่ซับซ้อน โครงเรื่องย่อมน้อย ทำให้เนื้อเรื่องกระชับและมีตัวละครน้อยตัว การผูกโครงเรื่องด้วยปมขัดแย้งในลักษณะหลากหลายอย่างนวนิยายในช่วงหลังแทบไม่มีปรากฏให้เห็น นวนิยายในช่วงหลังแสดงความสามารถในการวางโครงเรื่องอย่างซับซ้อนแต่มีเอกภาพของ ก.สุรางคนางค์ เนื้อเรื่องของนวนิยายมีรายละเอียดมากทำให้มีขนาดยาวกว่านวนิยายในช่วงแรก ตัวละครประกอบมีมากตามความจำเป็นของโครงเรื่องทำให้บางครั้งก็เกิดความสับสน

4.2.3. พัฒนาการทางคำตัวละคร ผู้วิจัยได้กล่าวถึงลักษณะตัวละครในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ อย่างละเอียดแล้วในบทที่ 3 ในที่นี้จึงจะสรุปลักษณะของตัวละครในนวนิยายทั้งสองช่วงที่มีความแตกต่างกันพอสมควร เน้นเฉพาะบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิงซึ่งมีความสำคัญมากที่สุดคือนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์

ตัวละครในนวนิยายในช่วงแรกกล่าวได้ว่า ก.สุรางคนางค์ มีกลวิธีในการสร้างตัวละครแบบร่างภาพ (sketch) เป็นส่วนใหญ่ บุคลิกภาพ บทบาท และพฤติกรรมของตัวละครที่ผู้อ่านมองเห็นและรู้จักนั้น เป็นการบรรยายแบบบอกเล่าสรุปของผู้เขียนมากกว่าการเปิดโอกาสให้ตัวละครแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมโดยตรง ทำให้ภาพของตัวละครไม่แจ่มชัด ความขัดแย้งของตัวละครมีลักษณะเป็นความขัดแย้งกับค่านิยมหรือหลักการ ทำให้ตัวละครมีพฤติกรรมภายในอันเป็นลักษณะทางนามธรรมมากกว่า เช่น พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกวิถีทางชีวิตแบบใดแบบหนึ่งของตัวละครเอก ซึ่งเป็นการต่อสู้ของตัวละครกับค่านิยมหรือหลักการที่ไม่มีตัวตน ไม่มีความรุนแรงจากการปะทะหรือการเผชิญหน้าในรูปแบบที่เห็นเด่นชัดเหมือนความขัดแย้งระหว่างคนกับคน นอกจากนี้การกำหนดบุคลิกภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในลักษณะกุลสตรีไทยที่อ่อนหวานสงบเสงี่ยมก็มีส่วนจำกัดขอบเขตบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครอีกด้วย

ก. สุรางคนางค์ ประสบความสำเร็จจากการสร้างพจมานตัวละครเอกฝ่ายหญิงคนแรกของเธอที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับตัวละคร เอกในนวนิยายช่วงแรก กล่าวคือพจมานเป็นเด็กสาวที่ซุกซน ท่าทางประเปรี้ยว ปากกล้า (แต่ยังคงมีคุณสมบัติของหญิงสาวผู้ดี) ไม่ได้มีลักษณะสงบเสงี่ยม ต้องเก็บซ่อนอารมณ์อย่างตัวละคร เอกฝ่ายหญิงในนวนิยายช่วงแรก พจมานยังเป็นแบบอย่างของตัวละคร เอกฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่องต่อมาอีกหลายเรื่อง นอกจากบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันอย่างตรงกันข้ามแล้ว ก. สุรางคนางค์ยังวางบุคลิกของตัวละครในช่วงหลังให้มีชีวิตชีวาและมีตัวตนโดยการเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครให้ชัดเจน เช่น ภูมิหลัง บุคลิกลักษณะ อารมณ์ การตัดสินใจ ฯลฯ ความซัดแย้งของตัวละคร เอกมักเป็นความซัดแย้งระหว่างคนกับคน (โดยบางครั้งมีพื้นฐานมาจากความซัดแย้งทางหลักการด้วย) การตอบโต้และการต่อสู้ระหว่างตัวละคร เอกกับฝ่ายปฏิบัติชนับเป็นรายละเอียดที่ดีในการให้ภาพตัวละคร เอกได้เด่นชัดสมบูรณ์ เพราะจากสถานการณ์ของความซัดแย้งทำให้ผู้อ่านเข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความนึกคิดและการตัดสินใจของตัวละครได้อย่างรอบคอบ ยกตัวอย่างความซัดแย้งของชนิษฐาในเรื่อง เทพราช ที่เกิดจากการไต่รับการคุกคามเหยียดหยามจากคนชั้นสูง เปรียบเทียบความซัดแย้งของพจมานในเรื่อง บ้านทรวยทอง ที่มีสาเหตุคล้ายคลึงกัน ชนิษฐาเล็งการเผชิญปัญหาคามแบบฉบับลักษณะกุลสตรีไทย ความรุนแรงจึงไม่เกิดขึ้น ตรงกันข้ามกับพจมานที่มีการตอบโต้อย่างรุนแรง ทำให้ผู้อ่านประทับใจกับพฤติกรรมของพจมานไปได้นาน ขณะที่ไม่เคยจำได้ว่าชนิษฐามีบทบาทอย่างไร เพราะชนิษฐาไม่สามารถสร้างความประทับใจได้อย่างพจมาน อาจกล่าวได้ว่าการกำหนดพฤติกรรมที่แตกต่างกันมีส่วนทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจในตัวละครได้มากน้อยไม่เท่ากัน

เมื่อเปรียบเทียบพจมานกับเรวดี ในเรื่อง เรวดี จะเห็นว่าแม้ ก. สุรางคนางค์พยายามให้รายละเอียดทางด้านบุคลิกภาพของเรวดี จนทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ เรวดี หญิงสาวที่มีทั้ง ความสวย ความร่าเริง และมีกำเนิกสูง แต่บุคลิกภาพ บทบาท และพฤติกรรมของเรวดีมีลักษณะการนำเสนอแบบบอกเล่าสรุป ยิ่งไปกว่านั้นความซัดแย้งที่เกิดขึ้นกับเรวดียังมีลักษณะเป็นความซัดแย้งกับหลักการ ผู้เขียนวางบทบาทให้เรวดีต้องตัดสินใจเลือกระหว่างการใช้ชีวิตในเมืองหลวงหรือชนบท ซึ่งเป็นความซัดแย้งระหว่างคนกับหลักการที่ไม่มีตัวตน ต่างจากความซัดแย้งของพจมานกับฝ่ายตรงข้ามดังที่กล่าวแล้ว ทำให้มองเห็นว่าบางครั้งการสร้างปมซัดแย้งและการวางโครงเรื่องที่แตกต่างกัน เช่น

การสร้างเงื่อนไขของตัวละคร เอกิในนวนิยายพาดิน มีส่วนทำให้ตัวละครสร้างความประทับใจให้กับผู้อ่านได้มากน้อยไม่เท่ากัน

นอกจากตัวละคร เอกฝ่ายหญิงแล้ว หากพิจารณาถึงตัวละครอื่นๆ ในนวนิยายทั้งสองช่วง ก็มีความแตกต่างกัน เป็นคั่นว่านวนิยายในช่วงแรกไม่เน้นบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายชาย หรือนวนิยายบางเรื่องไม่มีตัวละครเอกฝ่ายชาย เช่น เรื่องคุกรอง การสร้างตัวละครประกอบจำนวนมากก็มีปรากฏในนวนิยายช่วงหลัง เท่านั้นซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของโครงเรื่อง รวมทั้งตัวละครฝ่ายปฏิบัติซึ่งแทบไม่มีปรากฏในนวนิยายช่วงแรก แต่มีมากมายในนวนิยายช่วงหลัง

กล่าวได้ว่าพัฒนาการทางค่านตัวละครในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ เริ่มเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ ก.สุรางคนางค์ วิเริ่มการนำเสนอตัวละครเอกฝ่ายหญิงในลักษณะของเด็กหญิงที่แก่นกล้าประเปรียวคล้ายผู้ชายจากบทบาทของพจมานใน เรื่องบ้านทรายทอง ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับตัวละครเอกแบบฉบับที่ผู้เขียนเคยเสนอ ตัวละครเอกิในนวนิยายช่วงหลังสามารถสร้างความประทับใจให้ผู้อ่านจากบุคลิกภาพดังกล่าว เช่นเดียวกับบทบาทและพฤติกรรมที่ผู้เขียนกำหนดให้อย่างเกินขีดโดยการเพิ่มการแสดงออกทางอารมณ์ ความมีชีวิตชีวาและตัวคนให้ตัวละคร ประสานสอดคล้องกับกลวิธีการสร้างความขัดแย้งและการวางโครงเรื่อง ซึ่งมีส่วนสร้างภาพของตัวละครให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่านอย่างแจ่มชัด

4.2.4 พัฒนาการทางค่านกลวิธีบางประการ

- 4.2.4.1 กลวิธีการเล่าเรื่องโดยแทรกทัศนะของผู้เขียน
- 4.2.4.2 กลวิธีการสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง
- 4.2.4.3 การจบเรื่อง
- 4.2.4.1 กลวิธีการเล่าเรื่องโดยแทรกทัศนะของผู้เขียน

ก.สุรางคนางค์ มีกลวิธีสำคัญประการหนึ่งในการพยายามแทรกทัศนะของตนเองลงในเรื่องไม่ว่าเป็นบทบรรยายหรือบทสนทนา

ในระยะแรก ก.สุรางคนางค์ มักใช้ท่วงทำนองวิพากษ์วิจารณ์ในการสอดแทรกทัศนะบางอย่างในบทบรรยายหรือบทสนทนา เรื่องที่ ก.สุรางคนางค์ มักนำมากล่าวถึงเสมอได้แก่เรื่องเกี่ยวกับศาสนา พระสงฆ์ และการทำบุญ ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ค่านต่างค้ำ ก.สุรางคนางค์ เห็นว่าพุทธศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวที่ประเสริฐที่สุด

ของมนุษย์ แต่คนในศาสนา มักทำให้ศาสนาต้องหมองมัว ผู้เขียนวิพากษ์วิจารณ์พระสงฆ์ที่ยังไม่อาจจะกิเลสตัดหาได้ บางรูปหวังประโยชน์จากเครื่องอัฐบริวารโดยการเผื่อแผ่ของที่บ้านถวายไปให้ญาติโยมของคน บางรูปกระทำตนเป็นหมอดู วิชา เรื่องหญิงคนชั่วมีการพระสงฆ์อย่างตรงไปตรงมาจากบทสนทนาระหว่างชาฎาและค่างที่ว่า

"อย่าว่าแต่เราเลย พระที่บวชเป็นมหาเถรปฏิบัติประโยชน์ ร้อนร้อนเผา เหลืองสีกกันมา เสียมากตอมมาก มีใครไปสอนท่าน บางรูปเรียนพระธรรมมาตั้งแต่วัยเยาว์เป็นแต่ประไร ไม่เคยเข้าใจในคำวาญหญิง พอโคกดิน ไอเขาก็ โขย อยาพุกเลยวะ"

"แกกำลังถูกศาสนา" ค่างจิกเตือนเบาๆ

"เปล่า" ชาฎาปฏิเสธ "กินไม่โคกถูกศาสนา ศาสนาส่วนหนึ่ง มนุษย์ส่วนหนึ่ง ศาสนาเป็นสิ่งที่ศิวิลิสต์ปราศจากขอมัวหมองกางพรวบ ศาสนาเป็นหลักสำหรับใหม่มนุษย์ก็ถือ แต่มนุษย์นี้สิ่งที่ชั่วโคกชั่ววินนี้ไม่ชั่ว มันอาจจะชั่วพรวนนี้ ไม่มีใครรู้" แบนมือและยกไหล่ประกอบคำพูด "คัมภีร์จะเกิดในมนุษย์ทางหากไม่โคกเกิดในศาสนา แกแน่ใจหรือว่าพระสงฆ์องค์เจ้าจะเป็นมนุษย์ที่ไร้ความรู้สึกยึนคิในปรสกลินเสียงสัมผัสน้อยอย่างเค็ชชากุ โคอย่างแนนอน เพื่อนเอยตา เช่นนั้นทุกๆ อารามจะเต็มไปด้วยพระ ไม่มีรูปโค น้ำความไปแจ้งแก่เจ้าหนาที่วาลูกคนรายเจาะกะฎิ ยุกเอาโองโถโธขามไป ไม่มีรูปโคที่เวดลอมควยแม่อมาสิกาสาฯ แก กุมไปถ้าจะอูางเอามาเป็นตัว อย่าง มหาอะไรที่วิคขางบานแก่นันก็อย่างไรละ พวกแมนหญิงเขาไปขอให้ท่านายทายทัก"¹

ก. สว่างคนางค์ ยังวิจารณ์เรื่องความเชื่อในเรื่องการทำบุญของคนไทยว่าทำให้เกิดปัญหา เศรษฐกิจ เรื่องเทพราชกล่าวถึงประเพณีทำบุญในงานศพว่าเป็นการสูญเสียเงินทองเกินความจำเป็น หรือ เรื่องคำของชีวิตสาววิจารณ์การทำบุญที่หวังผลตอบแทน เช่นคนบางคนนิยมทำบุญกับพระสงฆ์เท่านั้นเพราะเชื่อว่าจะได้ไปสวรรค์ ทำให้มองข้ามคนยากจนจำนวนมากไป นอกจากนี้ยังมีคนที่เข้าใจผิด นับถือศาสนาอย่างผิดๆ ก็คือส่วนที่เป็นเปลือกแต่ไม่ได้ทำความเข้าใจกับส่วนที่เป็นแก่นของพุทธศาสนา

ส่วนทัศนะเกี่ยวกับคนค่างตัวนั้น ก. สว่างคนางค์ มักกล่าวถึงในทำนองที่ว่าคนไทยทำการค้าสู้คนจีนไม่ได้เพราะมีความถือตัวไม่ชอบพินอบพิเทาหรือเอาอกเอาใจผู้อื่นตรงกันข้ามกับคนจีนค่างที่กล่าวไว้ในเรื่องคู่ครอง การวิพากษ์วิจารณ์คนค่างตัวอย่างรุนแรงปรากฏอยู่ในนวนิยายเพียงเรื่องเดียวคือ รอยจารึก ที่แสดงให้เห็นว่า

¹ ก. สว่างคนางค์ (นามแฝง), หญิงคนชั่ว, หน้า 31-32.

คนจีนต่างก้าวมีนิสัยเห็นแก่ได้ และเข้ามาแย่งอาชีพคนไทย

นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่นๆ ที่ ก. สุรางคนางค์ นำมาสอดแทรกไว้ใน การเล่าเรื่อง เป็นที่น่าสังเกตว่าสารที่นำมาเสนอนั้นมักมีเนื้อหาหนักแน่นจริงจัง แสดงว่าผู้เขียนมุ่งหวังให้ผู้อ่านได้รับสารซึ่งเป็นข้อคิดที่มีประโยชน์ จนดูเหมือนว่าผู้เขียนกำลังใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือสอนศีลธรรม เรื่อง ชั่วชีวิตหนึ่ง เป็นนวนิยายที่ได้รับการวิจารณ์ว่า "จืดชืดเหมือนน้ำยาเย็น" เพราะเหตุนี้ กลวิธีสอดแทรกสาระในบทบรรยายหรือบทสนทนาของนวนิยายเรื่องนี้เรียกได้ว่าขาดศิลปะ เพราะผู้เขียนมุ่งแสดงสาระที่หนักเกินไปทำให้บทบรรยายน่าเบื่อ และบทสนทนาไม่เป็นไปตามธรรมชาติ กังตัวอย่างบทสนทนา ระหว่างวิติกและลลิตาที่ว่า

"เราไม่มีหน้าที่จะบอกว่าเรื่องของเราสูงหรือต่ำ คนอ่านมหาชนต่างหากที่จะทงบอก เราทำงานของเราให้ดีที่สุด จะมีผู้มาหาเราเองถึงบ้าน คัง เช่น เอลุเบอศ ฮัมมาร์ค กล่าวไว้ว่า "เขียนหนังสือไว้สักเล่มหรือทำตัวของเราให้มีความซื่อสัตย์เถอะ แล้วถึงแม้ว่าท่านจะเขาไปหมกตัวอยู่ในป่าสูง ก็จะมีคนค้นหาลงสร้างถนนเขาไปจนถึงประตูกระท่อมของท่าน"

"และก็อีกอย่างทีลลิตาทองคอยอบรมคือความสำนึกตัว เขียนได้ไม่กี่เรื่อง นึกว่าตัวเองเก่งแล้ว วิเศษแล้ว มีอิทธิพลวิเศษคุณธรรมคาโมร เรื่องเสียแล้ว บางทีก็ถูกคนอ่านว่าคำไป อ่านเรื่องของตัวโมร เรื่อง เรื่องที่คิดต้องเขียนให้คนอ่านรู้เรื่อง จะไปลงโทษคนอ่านว่าเขาคำ ความรู้ไม่มี อ่านเรื่องที่ตัวเขียนไม่เขาใจไม่ไค ถ้าไปคิดเขานั้นละก็จบละ เทวคาทานก็โมร จุกอ่านเรื่องของมนุษย์เขียน และมนุษย์ก็ไม่ชอบอ่านเรื่องที่เทวคาเขียน ขออย่าให้วิติกเป็น อย่างนั้นนะจ๊ะ—ลลิตา ครึ่งหนึ่งเธอเคยเป็นกำลังใจของพอมมาแล้ว จึงช่วยเป็นแม่แรงให้แกถูกอีกควย ช่วยแนะไปซัดเกลไป วันหนึ่งเราจะไคช่วยกันภูมิใจว่าลลิตามีส่วนทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ เป็นผู้ถึงความสุภาพอ่อนโยน เป็นสิ่งสำคัญ สิ่งไคควรถือตัวและตระหนัตัว สิ่งไคควรทำไม่ควรทำให้รู้จักคิดสินใจเอาเอง มันอาจจะผิดพลาดไปบาง เมื่อยังใหม่แคตองรู้จักแก้ไขสิ่งทีบกพร่อง"¹

จากตัวอย่างที่ยกมา เห็นได้ว่าบทสนทนาในนวนิยายเรื่องนี้เหมาะที่จะเป็นการบรรยาย คำสอนมากกว่าคำพูด ลักษณะเช่นนี้มีมากโดยผู้เขียนมักยกเรื่องราวของบุคคลที่มีชื่อเสียงมาประกอบบทสนทนา ทำให้บทสนทนายืคยาว เน้นสาระจนขาดความเป็นธรรมชาติ

¹ ก. สุรางคนางค์ (นามแฝง), ชั่วชีวิตหนึ่ง, หน้า 256-257.

ในระยะหลัง ก.สุรางคนางค์ หันมาใช้ศิลปะวิธีการเล่าเรื่องแบบสอกลแทรก ความรู้ต่างๆไปที่ไม่ใช่สาระที่หนักมาก เช่น มารยาท สารคดี กวีนิพนธ์ ประวัติศาสตร์ วรรณคดี นิทานพื้นบ้าน เพลง ฯลฯ ท่วงทำนองวิพากษ์วิจารณ์ไม่มีเหมือนการเขียนในระยะแรก ประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนา พระสงฆ์ และคนต่างค่านั้น ก.สุรางคนางค์ ไม่นำมากกล่าวถึงอีกเลยในระยะหลัง เช่น ในเรื่องกุหลาบแดงมีการบรรยายประวัติความเป็นมาของนวนิยายไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 การสอกลแทรกความรู้ทางวรรณกรรม ในนวนิยายเรื่องนี้นับว่าเหมาะสมกับเนื้อเรื่องซึ่งเกี่ยวกับชีวิตนักเขียน เรื่อง รักประกาศิต แทรกความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของการปลูกลำไยในภาคเหนือ เรื่องสุภาพบุรุษชาวคิน มีสาระความรู้เกี่ยวกับการจัด"ชนโคกคินเนอร์" อันเป็นประเพณีการรับรองของชาวเหนือ

งานเลี้ยงอาหารแบบ"ชนโคกคินเนอร์"ไม่ใช่ประเพณีที่มีมาแต่โบราณกาล หากแต่ท่านอาจารย์ไกรศรี นิมนานเหมินทร์ เป็นผู้ริเริ่มการจัดเลี้ยงแบบนี้ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2496 และวิธีการจัดเลี้ยงชนโคกคินเนอร์ (โดยได้รับความเอื้อเฟื้อจากคุณสงวน โชคิสุขรัตน์ แห่งถนนมูลเมือง จังหวัดเชียงใหม่) ผู้ที่จะเป็นเจ้าภาพจัดงานจะกองทรายและเอาใจในการจัดดังนี้
 ฯลฯ

เรื่องเขมรินทร์-อินทรา มีการบรรยายการเดินทางไปเขมรเหมือนสารคดีท่องเที่ยว พร้อมทั้งแทรกเกร็ดประวัติศาสตร์และคำอธิบายศัพท์ภาษาเขมร นวนิยายเรื่องนี้นับเป็นตัวอย่างที่ดีในค่านิยมวิธีการเล่าเรื่องโดยสอกลแทรกสาระที่กลมกลืนไปกับเนื้อเรื่องได้อย่างไม่ชักชวน ต่างจากเรื่องสุภาพบุรุษชาวคิน ที่ผู้เขียนตั้งใจจะแทรกความรู้บางอย่างทำให้ดำเนินเรื่องไ้ช้า

เห็นได้ว่ากลวิธีการเล่าเรื่องโดยสอกลแทรกทัศนะของ ก.สุรางคนางค์ มีพัฒนาการที่แตกต่างไปจากเดิม ในช่วงแรก ก.สุรางคนางค์ จำกัดประเด็นปัญหาเพียงไม่กี่ปัญหาเท่านั้น แต่การแสดงข้อปัญหาคงกล่าวมีท่วงทำนองวิพากษ์วิจารณ์จากทัศนะส่วนตัวของผู้เขียน กลวิธีของ ก.สุรางคนางค์ ยังไม่รัดกุมและแนบเนียนนัก บางครั้งสอกลแทรกสาระที่หนักจนเกินไปทำให้หมดสนทนาไม่เป็นธรรมชาติ ในช่วงหลัง ก.สุรางคนางค์ ขยายขอบเขตการเสนอสาระที่กว้างขึ้น ลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นปัญหาจากทัศนะ

¹ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง), สุภาพบุรุษชาวคิน, 2:933.

- ส่วนตัวไม่ปรากฏอีก สารที่เสนอเป็นเรื่องโดยทั่วไปที่ไม่มุ่งสอน แต่แทรกไว้เป็นเกร็ดความรู้สำหรับผู้อ่านเท่านั้น อย่างไรก็ตามกลวิธีของ ก. สूरางคนางค์ บางครั้งก็ยังมีข้อบกพร่องในการแทรกสาระขณะเล่าเรื่องทำให้ค่าเป็นเรื่องซ้ำและเนื้อเรื่องเยิ่นเย้อจนเกินไป

4.2.4.2 กลวิธีการสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง

ความขัดแย้ง (conflict) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเรื่องราวในนวนิยายอาจเป็นความขัดแย้งภายนอกที่เกิดขึ้นระหว่างคนกับคน (man against man) หรือ คนกับสิ่งแวดล้อม (man against environment) หรือ ความขัดแย้งภายในของคนกับตนเอง (man against himself) ก. สूरางคนางค์ มีกลวิธีการสร้างความขัดแย้งภายนอกที่เกิดขึ้นระหว่างคนกับคน และ คนกับสิ่งแวดล้อม เท่านั้น

ในระยะแรก ก. สूरางคนางค์ เน้นกลวิธีการสร้างความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคนกับค่านิยมของสังคม หรือหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เรื่อง หญิงคนชั่ว ตัวละครเอกเป็นโสเภณี มีวิถีชีวิตที่ขัดกับมาตรฐานทางศีลธรรมที่ถือว่าหญิงโสเภณีเป็นคนชั่ว ทำให้ตัวละครมีชีวิตที่ขมขื่นไม่มีความสุข เรื่อง คู่ครอง ตัวละครเอกมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับค่านิยมของสังคมที่ถือว่าผู้หญิงควรมีคู่ครอง เพราะเชื่อมั่นในตนเองและประสบการณ์ที่พบเห็นมา เรื่อง เรวดี ตัวละครเอกมีความรู้สึกลงใจต่อหลักการในการดำเนินชีวิตสองแบบ คือ ชีวิตในเมืองหลวงและชีวิตในชนบท ผู้เขียนคล้ายปมปัญหาตั้งกล่าวในลักษณะการตัดสินใจของตัวละครเอก เช่นการที่ยกาในเรื่อง คู่ครอง ตัดสินใจทำทลายค่านิยมของสังคมโดยการอยู่เป็น "สาวตีนตึก" หรือพันทิพาในเรื่อง พันทิพา ตัดสินปัญหาชีวิตของตนเองด้วยการมีชู้ เป็นต้น

ในระยะหลัง ก. สूरางคนางค์ ไม่ได้เน้นกลวิธีการสร้างความขัดแย้งเช่นในระยะแรก ลักษณะเฉพาะของนวนิยายประเภทพาฝันทำให้ ก. สूरางคนางค์ ใช้วิธีการสร้างความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคนกับคน และมีสาเหตุเกี่ยวกับความรักเป็นส่วนใหญ่ ความรักของตัวละครเอกมักมีอุปสรรคที่เกิดจากความแตกต่างทางฐานะและศักดิ์ศรีสกุล ทำให้คนธรรมดาสามัญไม่อาจเอื้อมไปรักคนที่มียศศักดิ์ศรีสูงกว่า เช่นในเรื่อง ปราสาททราย ส่วนเรื่อง เชมรินทร์-อินทรา ความแตกต่างทางฐานะและเชื้อชาติทำให้ความรักของตัวละครเอกไม่สมหวัง ก. สूरางคนางค์ พยายามเสนอความคิดที่ว่าคนรวยไม่ควรรังเกียจคนยากจนหากเขาเหล่านั้นเป็นคนดี ตัวละครเอกมักพิสูจน์คุณค่าของตนเองด้วยการทำดี

จนเป็นที่ยอมรับและสามารถฟันฝ่าอุปสรรคจนสำเร็จ ลักษณะพาดังเช่นนี้เป็นกรทำให้ความหวังผู้อ่านว่าถึงแม้เขาจะยากจนคอยค่าค่าเพียรทำความดีอาจประสบความสำเร็จดังที่ไฝ่ฝันไว้ ปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่ ก. สุรางคนางค์ กล่าวถึงเสมอในนวนิยายคือ ปัญหาญาติพี่น้องที่นำความเดือดร้อนมาสู่รักหรือคู่สมรส เช่นในเรื่อง บ้านทรายทอง พจมานต้องปะทะกับหม่อมพรวรรายและภาวิณี แม่และน้องสาวของภราดาอยู่ตลอดเวลา เพราะคนทั้งสองรังเกียจและอิจฉาพจมาน การที่ ก. สุรางคนางค์ ยกปัญหาประเภทแม่ด้วลูกสะใภ้แม่เลี้ยงลูกเลี้ยง และเมียช้อยเมียหลวงมาเขียนไว้ในนวนิยายของเธอนี้เรียกว่ามีความสมจริงในแง่ที่เสนอปัญหาชีวิตประจำวันในครอบครัวด้วยเหตุที่เรื่องเหล่านี้อยู่ในความสนใจของชาวบ้านแบบไทยๆ ที่มีก้อยากรู้อยากเห็นในเรื่องของคนอื่น โคร่งเรื่องประเภทนี้จึงสามารถทำให้ผู้อ่านระกำชาวบ้านศิกใจและทำให้นวนิยายของ ก. สุรางคนางค์ เป็นที่นิยมแพร่หลาย ปัญหาสุดท้ายคือปัญหาบุคคลที่สามที่ทำให้ตัวละคร เอกเข้าใจผิดกัน บุคคลที่สามส่วนใหญ่เป็นหญิงอื่นที่มาสนใจตัวละคร เอกฝ่ายชาย และมีบทบาททำให้เรื่องราวน่าติดตามมากขึ้นว่าตัวละคร เอกจะแก้ไขปัญหายังไง

เมื่อเรื่องดำเนินมาถึงระดับหนึ่งที่มีความขัดแย้งในเรื่องทวีความรุนแรงจนถึงที่สุด ผู้เขียนจะคลายปมปัญหาทำให้ความลับหรือเงื่อนงำต่างๆ ถูกเปิดเผย เช่นในเรื่อง บ้านทรายทอง พระยาราชพิพิธสารภพก่อนตายว่าบ้านทรายทองเป็นของน้องชายซึ่งหมายถึงสิทธิโดยชอบธรรมของพจมาน การคลายปมเป็นจุดเปลี่ยนเรื่องที่ทำให้ร้ายกลายเป็นดี ทุกข์กลายเป็นสุข และผิดหวังกลายเป็นสมหวัง

กลวิธีการสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่องของ ก. สุรางคนางค์ มีลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างนวนิยายในช่วงแรกแสนนวนิยายในช่วงหลัง อาจกล่าวได้ว่าประเภทของนวนิยายมีส่วนกำหนดให้ข้อขัดแย้งในเรื่องแตกต่างกัน นวนิยายในช่วงแรกมีลักษณะค่อนข้างสมจริง ปัญหาขัดแย้งในเรื่องจึงมีพื้นฐานจากความเป็นจริง เช่น นำเอาข้อขัดแย้งด้านค่านิยม มาตรฐานทางศีลธรรม หลักการดำเนินชีวิต ฯลฯ มาจากชีวิตของคนในสังคม ส่วนนวนิยายในช่วงหลังมีลักษณะพาดัง ปัญหาขัดแย้งจึงเน้นเรื่องความรักระหว่างหนุ่มสาวซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัวด้วย การดำเนินเรื่องด้วยเหตุการณ์ที่ตัวละคร เอกต้องเผชิญหน้าหรือปะทะกับฝ่ายตรงข้ามทำให้นวนิยายในช่วงหลังดึงดูดใจจากผู้อ่านได้มากกว่า เพราะมีเนื้อเรื่องที่สนุกสนานเข้มข้นกว่า

4.2.4.3 การจบเรื่อง เป็นกลวิธีสำคัญประการหนึ่งที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่าน นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ในช่วงแรกมีลักษณะการจบเรื่องดังนี้แบบที่ 1 การจบเรื่องด้วยความสำเร็จในชีวิตของตัวละครเอก ซึ่งหมายถึงความสำเร็จในค่านอาชีพการงาน หรือการตัดสินใจที่ถูกต้องแสดงความเป็นอิสระของตนเอง เช่นเรื่องกรรณิกาจนจบเรื่องด้วยการตัดสินใจทำงานสร้างหลักฐานของตัวละครเอกก่อนที่จะคิดเรื่องการแต่งงาน เรื่องคุกรองจบเรื่องด้วยการที่ตัวละครเอกตัดสินใจไม่แต่งงาน มีบางเรื่องที่ยกเรื่องแบบตั้งปัญหาให้ผู้อ่านขบคิดว่าตัวละครเอกจะตัดสินใจเลือกวิถีทางชีวิตแบบไร เช่นเรื่องเรวดี เป็นที่หน้าสังเกตว่านวนิยายเหล่านี้ไม่ไ้ลงเอยด้วยการแต่งงานหรือความรัก ยกเว้นเรื่องคำของชีวิตสาว แต่การเน้นจุดสำคัญของเรื่องก็ไม่ใช่เรื่องความรัก เพราะผู้เขียนต้องการเปรียบเทียบความสำเร็จในชีวิตของตัวละครที่เกิดจากการวางค่าตนเองอย่างถูกต้องมากกว่า และเรื่องเทพราชที่เน้นการตัดสินใจเลือกดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายในชนบท แบบที่ 2 การจบเรื่องด้วยความตายได้แก่ เรื่องหญิงคนชั่ว และพันทิพา (อาจารย์ถึงการตายของสาวตรีในเรื่องชั่วชีวิตหนึ่งด้วย) การจบเรื่องแบบนี้สร้างความสะเทือนใจให้กับผู้อ่าน เพราะความเห็นอกเห็นใจตัวละครที่ผู้เขียนปูพื้นฐานมาแต่ต้น

ต่อมา ก.สุรางคนางค์ เปลี่ยนกลวิธีการจบเรื่องจากแบบเดิมมาเป็นการจบเรื่องด้วยความสุขซึ่งหมายถึงการแต่งงานระหว่างตัวละครเอกทั้งสองฝ่ายเสมอ ตัวละครฝ่ายใดจะได้รับความสุขสมหวังส่วนตัวละครฝ่ายปฏิบัติจะได้รับความทุกข์ทรมานที่ก่อไว้ ก.สุรางคนางค์ไม่เคยตั้งปัญหาข้อข้องใจไว้ที่ท้ายเรื่องเลย ทุกสิ่งทุกอย่างกระจ่างแจ้งในตอนจบ ในนวนิยายบางเรื่องอย่างปราสาททรายและเชมรินทร์-อินทรี แม้ตัวละครเอกจะไม่ได้แต่งงานกันในตอนจบ ก.สุรางคนางค์ ก็ไม่ไ้ทอดทิ้งตัวละครของเธอไว้เพียงแค่นั้น แต่สร้างนวนิยายต่อเนื่องให้ชื่นชมได้แต่งงานกับเริงรัชคาในเรื่องปราสาทรัก ส่วนอินทรีก็ได้แต่งงานกับระพีพงศ์ตัวละครเอกฝ่ายชายที่ ก.สุรางคนางค์สร้างขึ้นใหม่ให้ที่พร้อมเหมาะสมกับอินทรีแทนเชมรินทร์ การจบเรื่องด้วยความสุขนอกจากจะหมายถึงความสุขของตัวละครเอกแล้ว ยังหมายถึงความสุขของผู้อ่านด้วย ผู้อ่านที่ไม่ไ้ได้รับความสุขจากชีวิตจริง อาจแสวงหาความสุขจากนวนิยายพาฝันเป็นการทดแทน

การจบเรื่องในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ มีพัฒนาการที่เห็นเด่นชัดจากการจบเรื่องแบบตั้งปัญหาหรือจบด้วยความสะเทือนใจ มาเป็นการจบเรื่องด้วยความสุขซึ่งมัก

ลงเอยด้วยการแต่งงานของตัวละคร เอกเสมอ

สรุปประเด็นสำคัญที่กล่าวถึงในบทนี้มี 2 ประเด็น คือ กลวิธีการประพันธ์ และพัฒนาการของนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ในก้านกลวิธีการประพันธ์ผู้วิจัยกล่าวถึงลักษณะร่วมค่านกลวิธีการแตงนวนิยายทั้งหมดของ ก.สุรางคนางค์ โดยไม่แบ่งช่วงสมัย ทำให้เห็นว่า ก.สุรางคนางค์ มีกลวิธีในการบรรยายเรื่องเเองอย่างละเอียด และนำเสนอกลวิธีการดำเนินเรื่องหลายรูปแบบผสมผสานกัน ในค่านพัฒนาการของนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ มีการเปลี่ยนแปลงทางค่านองค์ประกอบเกี่ยวกับแนวคิด โครงเรื่อง ตัวละคร ตลอดจนกลวิธีบางประการ ในระยะแรกนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ มีลักษณะสมจริง เน้นแนวคิดมากกว่าโครงเรื่องหรือตัวละคร มีกลวิธีการแทรกสาระที่หนักเกินไป การสร้างปมขัดแย้งเป็นเรื่องระหว่างคนกับหลักการหรือค่านิยม และมีการจบเรื่องทีสร้างความสะดวกใจหรือการจบแบบธรรมคาหลังจากการคลายปม ในระยะหลังนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ มีลักษณะพาฝัน เน้นความบันเทิงจากการผูกโครงเรื่องอย่างซับซ้อน และการวาคบุคลิกภาพของตัวละครอย่างเด่นชัด ไม่มีการแทรกสาระที่หนักขณะเล่าเรื่อง การสร้างปมขัดแย้งเป็นเรื่องระหว่างคนค่อคน และมีการจบเรื่องด้วยความสุขของตัวละคร เอกเสมอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย